

ARMES POTENCIALMENT LETALS

Sobre com militaritzar l'espai públic
i traumatitzar els cossos

Autoria: Ainhoa Ruiz Benedicto, Anna Montull Garcia

RESUM EXECUTIU

Diversos factors estan canviant, modelant i fent evolucionar el model de seguretat a les ciutats. Aquest model ha estat dominat per la doctrina de l'ordre públic i l'ús de cossos de seguretat de l'Estat per a mantenir un model d'ordre i seguretat determinat. Sovint aquest model d'ordre té per objectiu frenar i sufocar la contestació, les mobilitzacions i protestes socials que, no obstant, han format part de les arrels, la història i evolució de les urbs de tot el món. Les reivindicacions socials han contribuït a modelar l'espai públic i l'han reivindicat com a espai popular de contestació, des de Barcelona a Bogotà, passant per Santiago de Xile, París, Gitega o Jakarta. Si alguna cosa comparteixen les ciutats de tot el món és que els seus carrers són l'espai col·lectiu d'organització social.

Actualment ens trobem en un context complex pel que fa a la denominada seguretat de l'espai públic o manteniment de l'ordre públic. Les ciutats es veuen sacsejades pels escenaris canviant de la política internacional. La prova més clara d'això són els atemptats i atacs que sofreixen, de manera cada vegada més comuna, les habitants de les ciutats de tot el món, especialment al Sud Global. Molts d'aquests atacs responen a formes de terrorisme o d'extremisme violent com a resposta a tensions globals que es tradueixen en el context local. Aquests atacs estan servint, sobretot a un Nord Global que concentra la minoria d'ells, per a accelerar la implementació de mesures securitàries procedents de l'esfera internacional a les ciutats, i que s'apliquen mitjançant el desplegament de més càmeres de vigilància, sistemes de control biomètric, més cossos de seguretat, compra de nous tipus d'armes com a drons i altres desplegament d'exèrcits a les ciutats sota estats d'alarma, com va ocórrer a França després dels atacs del Bataclan el 2015.

Ahora, diferents agents polítics i socials justifiquen i legitimen l'expansió d'aquestes mesures en nom d'un model determinat de seguretat. D'aquesta manera, les dinàmiques de securització, basades en el control, la vigilància i la intercepció de subjectes que, presumptament, suposen una amenaça per l'estatus quo, s'han reforçat. Això té lloc en un moment en el qual, precisament, el Global Peace Índex de 2022, assenyalava que les protestes violentes a tot el món han augmentat en un 49% des de 2008 (Global Peace Índex, 2022: 23). El reforç de la securització i l'augment de les protestes socials a tot el món serveixen als governs per a rearmar-se en la seva cerca per mantenir un ordre públic determinat, així com també per a reforçar la recerca i producció d'armes potencialment letals, l'ús de les quals creix de manera exponencial, reforçant i militaritzant els cossos policials de ciutats de tot el món. D'aquest creixement també se'n beneficia un mercat que, per descomptat, creix fruit de les tensions socials que es dirimeixen a les ciutats, i en el qual es genera un entramat industrial propi.

Sovint aquestes armes han suscitat àmplies polèmiques sobre el seu ús i els danys que potencialment puguin causar. Així mateix, també ha conduït al qüestionament del paper de les forces de seguretat i a preguntar-nos, com a societat, què significa construir seguretat si anar a una manifestació pot acabar amb

greus mutilacions dels cossos que massa vegades queden desproveïdes d'una posterior justícia reparadora.

En un moment en què la ciutat també s'està reivindicant a si mateixa com a espai de proximitat per a garantir drets, sobiranes i proveir de necessitats bàsiques, l'avenç de mesures securitàries i la introducció d'armes potencialment letals entre els cossos de seguretat sembla produir un efecte contradictori.

El present informe vol ser una primera introducció des de la perspectiva que ens aporten altres models de seguretat, per a analitzar aquestes armes potencialment letals i els debats que giren entorn d'elles, per tal de poder avaluar l'impacte que tenen en la construcció d'un món més segur per a totes les persones.

De l'anàlisi realitzada en el present informe destaquem les següents consideracions i conclusions:

- El laboratori i experimentació d'ús de les anomenades armes no letals van ser les lluites i revoltes anticolonials. Les forces armades dels imperis van potenciar l'ús, recerca i producció d'aquestes armes, a la qual cosa va seguir la recerca de contenció de les revoltes obreres d'inicis del segle XX.
- L'últim document internacional de regulació no vinculant publicat sobre aquesta mena d'armament són les "Orientacions de les Nacions Unides en matèria de Drets Humans sobre l'ús d'armes menys letals en el manteniment de l'ordre". En aquest, es defensa l'ús del terme "menys letal" en lloc de "no letal", exposant que "*l'ús de qualsevol arma pot tenir conseqüències fatals*".
- La proliferació durant dècades d'aquest armament destinat sobretot al manteniment de l'ordre sota l'etiqueta "no letal" i sense una adequada regulació, formació, seguiment i responsabilització, ha conduït a un mal ús generalitzat d'aquestes armes a nivell global, provocant lesions, discapacitat i mort. Per això, es considera que la categoria "no letal" banalitzava l'impacte social d'aquestes armes.
- En el cas analitzat de les Armilles Grogues i les protestes contra la reforma de les pensions a França, el nombre de persones ferides derivades de les maniobres, armes i violència dels cossos de seguretat s'elevaria a 24.300 persones (± 4.200), segons l'informe de Street-médics, un dels més exhaustius sobre el cas. El nombre de lesions cranioencefàliques va suposar més d'una de cada sis, provocades per armes com el bastó policial (43%), els projectils d'impacte cinètic (13,9%), les granades d'impacte cinètic (17,6), les granades explosives (12,5%) i cartutxos de gas lacrimogen (36,4%).
- Respecte a l'"Esclat social" xilè, el balanç total de l'actuació policial apunta a almenys 3.000 casos de violacions dels drets humans per armes de foc i també potencialment letals, 460 ferits oculars i 34 persones mortes. Durant aquest període es van utilitzar 193.000 cartutxos lacrimògens i 45.000

granades químiques. Així mateix, la despesa d'arsenal potencialment letal adquirit per la policia xilena va augmentar fins a 23 vegades respecte a la despesa del període comprès entre 2018 i octubre de 2019.

- Des dels anys 80, la distribució d'armes potencialment letals entre els cossos policials dels Estats ha continuat augmentant, com posa de manifest el fet que el 1978 només s'identifiquessin 13 empreses productores d'armament "no letal" concentrades a 5 països i actualment se n'hagin pogut monitoritzar més de 200 a més de 60 països.
- Pel que fa específicament als projectils d'impacte cinètic, la creixent demanda que aquests han experimentat en els últims 30 anys ha conduït a les empreses fabricants a la diversificació d'aquesta arma fins al punt que actualment es desenvolupen més de 75 tipologies diferents de bales i escopetes llançadores.
- Es detecta una militarització progressiva de l'espai públic i de les funcions policials a tot el món. Aquesta es dona de tres maneres: activant als militars per a qüestions de seguretat interna de l'Estat; mitjançant la creació específica de cossos paramilitars que actuen en territori estatal amb funcions policials; o dotant a unitats policials d'armament, estratègies i recursos propis dels militars.
- S'estima que el mercat de les armes potencialment letals arribi als 9.380 milions de dòlars per a 2028, sent en 2021 un mercat valorat en 6.150 milions, la qual cosa suposa un augment anual del 6,1% i de més d'un 52% en 7 anys. Es tracta d'un mercat dominat pels Estats Units i Europa, repetint el patró que es dona amb les armes convencionals.
- De les principals empreses que dominen el mercat de les armes potencialment letals, 10 de 15 són dels Estats Units (ALS, ASP, Combined Systems, PepperBall technologies, NonLethal Technologies, Axon Enterprise, Byrna Technologies, Raytheon Company, Safariland i Zarc International). La resta d'empreses destacades d'aquest mercat provenen d'Israel amb ISPPRA, el Brasil amb Condor Non Lethal Technologies, el Canadà amb Lamperd Less Lethal, Alemanya amb Rheinmetall, i Bèlgica amb FN Herstal.
- S'han trobat armes potencialment letals de les empreses analitzades en diferents contextos d'abús policial i mala praxi, com són els casos de: ISPPRA (Israel) als Territoris Ocupats en Palestina, a les protestes a Burundi de 2015 i a l'Azerbaidjan el 2013; Condor (Brasil) a Sudan el 2021 i a Bahrain el 2011; PepperBall (Estats Units) durant les protestes a Colòmbia el 2011; Safariland (Estats Units) a la frontera dels Estats Units contra persones migrants; Rheinmetall (Alemanya) i NonLethal Technologies (Estats Units) a Bahrain el 2011; Combined Systems (Estats Units) als Territoris Ocupats per Israel i a Egipte el 2011.

Si values les nostres recerques i vols ajudar-nos a mantenir el nostre rigor i independència, pots fer-te soci/a o fer un donatiu escanejant el codi QR o en aquest enllaç:
<http://centredelas.org/fes-te-soci-a/>

Llegir l'informe complet en:
<http://centredelas.org/publicacions/potencialmentletals/>

Amb el suport de:

